

KANSANMUSIIKKI-INSTITUUTTI

TOIMINTAKERTOMUS 2023

SISÄLLYS

JOHDANTO

I Hallinto ja henkilöstö

1. HALLITUS
2. NEUVOTTELUKUNTA
3. HENKILÖSTÖ JA HENKILÖSTÖHALLINTO
4. VASTUULLISUUS

II Talous

1. KOOSTE TALOUDESTA 2023
2. HANKKEET

III Toiminta

1. TIEDOTUS- JA PALVELUTOIMINTA

- 1.1. VERKKO- JA SOSIAALISEN MEDIAN NÄKYVYYS

2. TUTKIMUSTOIMINTA

- 2.1. AINEETTOMAN KULTTUURIPERINNÖN TUTKIMUSOHJELMA
- 2.2. TYYLINTUTKIMUS
- 2.3. AINEETTOMAN KULTTUURIPERINNÖN MÄÄRITTELYT ARKISTOINTIA KOSKEVISSA VALINNOISSA: SUKUPUOLIROOLIT JA YHTEISÖJEN MÄÄRITTELEMÄT ARVOT MUSIIKKIPERINTEEN TALLENNUSTYÖSSÄ
- 2.4. MUSIIKKIPERINNÖN MONINAISUUS SUOMESSA
- 2.5. KAIKUJA KAUSTISEN MUSIIKKIHISTORIASTA
- 2.6. MUU TUTKIMUSTOIMINTA

3. JULKAISUTOIMINTA

- 3.1. KIRJA- JA NUOTTIJULKAISUT 2023
- 3.2. ÄÄNITEJULKAISUT 2023
- 3.3. HENKILÖSTÖN ARTIKKELIT, JULKAISUT JA TOIMITUSTYÖT
- 3.4. JULKAISUMYYNTI JA MYYNTINÄYTTELYT

4. KOULUTUSTOIMINTA

- 4.1. AIKUISKOULUTUS
- 4.2. SOIVAT LUENNOT JA SEMINAARIT KAUSTISEN KANSANMUSIIKKIJUHLILLA
- 4.3. NÄPPÄRIKOULU
- 4.4. LYHYTKURSSITOIMINTA JA MUU NÄPPÄRITOIMINTA
- 4.5. LASTENKULTTUURIKESKUS LYKKY

5. ARKISTOTOIMINTA

- 5.1. ÄÄNITALLENTEET
- 5.2. AV-TALLENTEET
- 5.3. VALOKUVA-ARKISTO
- 5.4. LEHTILEIKEARKISTO
- 5.5. KÄSIKIRJOITUS- JA NUOTTIKOELMAT
- 5.6. DIGITOINTI
- 5.7. TUTKIJAVIERAILUT ARKISTOSSA

6. KIRJASTO JA LEVYSTÖ

- 6.1. KIRJAT
- 6.2. LEVYT
- 6.3. ARKISTO- JA KIRJASTOAINEISTON KOKONAISKARTUNTA

7. YLEINEN KANSANMUSIIKIN EDISTÄMISTOIMINTA

- 7.1. TOIMINTA UNESCON AINEETOMAN KULTTUURIPERINNÖN KOMITEAN AKKREDITOITUNA ASiantuntijajärjestönä
- 7.2. KAUSTISLAISEN VIULUNSOITON UNESCO-TYÖRYHMÄTYÖSKENTELY
- 7.3. ALUSTUKSET JA ESITELMÄT
- 7.4. OHJAUSRYHMÄ-, HALLITUS- JA TYÖRYHMÄTYÖSKENTELY
- 7.5. MUU YHTEISTYÖ ERI ORGANISAATIOIDEN KANSSA

8. SUOMEN KANSANSOITINMUSEON TOIMINTA

9. PELIMANNITALO

10. MUU TOIMINTA

- 10.1. STRATEGIATYÖSKENTELY
- 10.2. KONSTA JYLHÄ -KILPAILU

JOHDANTO

Vuosi 2022 oli Kansanmusiikki-instituutin 49. toimintavuosi. Vuoden keskeisiä toimia olivat

- kansallinen ja kansainvälinen verkostoitumis-, vaikuttamis- ja kehittämistyö akkreditoituneena Unescon yhteistyöjärjestönä,
- aineettoman kulttuuriperinnön osaamisohjelman toteuttaminen useiden hankkeiden turvin,
- aineettoman kulttuuriperinnön tutkimusohjelman käytännön toiminnan käynnistäminen,
- kaustislaisen viulunsoiton Unesco-listauksen jälkeinen kehittäminen,
- Lastenkulttuurikeskus Lykyn toiminnan siirto kunnille,
- Valtakunnallisen Lastenkulttuurifoorumin järjestäminen,
- Näppärikoulun toiminnan siirto Keski-Pohjanmaan konservatoriolle,
- Pelimannitalon korjaussuunnitelmien teettäminen,
- hallinnon kehittämisen käynnistäminen,
- Collecte-arkistojärjestelmään siirtyminen,
- arkiston tallennus- ja palvelutoiminta sekä julkaisu- ja seminaaritoiminta.

I HALLINTO JA HENKILÖSTÖ

Kansanmusiikki-instituuttia hallinnoi Kansanmusiikki-instituutti ry., joka hallinnoi myös kansanmusiikin ammattiyhtye Tallaria.

1. HALLITUS

Kansanmusiikki-instituutti ry:n hallitus 2023:

- Samuli Valo, puheenjohtaja
- Paula Kettu
- Minna Lankinen
- Timo Pärkkä
- Désirée Saarela-Portin
- Vilma Timonen, varapuheenjohtaja
- Mauno Järvelä (varajäsen)
- Kauppi Virkkala (varajäsen)

Instituutin johtaja Matti Hakamäki toimi hallituksen ulkopuolisena sihteerinä. Hallituksen kokouksia järjestettiin toimintavuonna kahdeksan.

2. NEUVOTTELUKUNTA

Kansanmusiikki-instituutti ry:n neuvottelukunnan tehtävänä on toimia neuvoa-antavana asiantuntija-elimenä, joka ohjaa instituutin ja ammattiorkesteri Tallarin sisällöllistä toimintaa. Neuvottelukunnan kokoonpano kolmivuotiskaudella 2022–2024:

- dosentti Hannu Saha, Humppila, puheenjohtaja
- tanssitaiteilija-pedagogi Riina Hosio, Vantaa
- koulutuspäällikkö Piia Kleemola-Välimäki, Seinäjoki
- professori emeritus Heikki Laitinen, Helsinki
- toiminnanjohtaja Hanna Lämsä, Helsinki
- koulutusalapäällikkö Annika Mylläri, Kokkola
- muusikko Antti Paalanen, Kokkola
- muusikko Jussi-Pekka Piirainen, Helsinki
- yliopistonlehtori Katriina Siivonen, Turku
- lehtori Pauliina Syrjälä, Helsinki
- professori Heikki Uimonen, Tampere
- toiminnanjohtaja Päivi Ylönen-Viiri, Helsinki

Neuvottelukunta kokoontui toimintavuonna yhden kerran. Kokouksessa käsiteltiin Kansanmusiikki-instituutin ja Tallarin toimintaa sekä alan yleisiä tulevaisuudennäkymiä.

3. HENKILÖSTÖ JA HENKILÖSTÖHALLINTO

Kansanmusiikki-instituutin kuukausipalkkaiseen henkilökuntaan on vuoden 2023 aikana kuulunut 10 henkilöä:

- johtaja Matti Hakamäki (40 % Instituutti / 60 % Tallari)
- arkistonhoitaja / myymälävastaava Anne Virkkala-Harju (80 % Instituutti / 20 % Tallari)
- arkistonhoitaja / museonhoitaja Maria-Elisa Marjusaari
- vastaava arkistonhoitaja Outi Valo (keskimäärin 33 %)
- kehittämispäällikkö Lauri Oino
- julkaisuvastaava Jimmy Träskelin (keskimäärin 68 %)
- hallintosihteeri Noora Käsäkangas (60 % 1.2. alkaen)
- koulutusvastaava Anni Järvelä (40 % 1.6.–31.12, Sheritage- ja Nordic-Baltic ICH -hankkeet)
- rehtori / koordinaattori Pilvi Järvelä (50 % 31.12. asti, Näppäritoiminnan kehittämishanke)
- toimittaja Amanda Kauranne (20 % 1.5.–31.12., Sheritage- ja Livind-hankkeet)

Kuukausipalkkaisten työntekijöiden työsuorite vuonna 2023 oli yhteensä 6,3 htv.

Tuntipalkkaisissa ja palkkiosuhteissa, pääosin Näppärikoulun ja Näppäri-viikonloppukurssien opettajina ja ohjaajina, Lykyn kerho-ohjaajina, seminaariesiintyjänä sekä kesätyöntekijöinä Kaustisen kansanmusiikkijuhlilla on vuoden aikana toiminut 46 henkilöä. Työharjoittelijoita on ollut vuoden aikana 3 ja TET-harjoittelijoita yksi.

Merkittävä hallinnon ja erityisesti henkilöstöhallinnon kehittämistoimi oli osa-aikaisen hallintosihteerin palkkaaminen, millä on vastattu mm. yhdistyksen henkilöstön ja toiminnan volyymin sekä hanke-toiminnan viime vuosien kasvun tuomiin tarpeisiin. Toimintavuoden toteutettuina ja käynnistettyinä kehittämistoimina ovat olleet mm. palkanmaksuihin, matkalaskuihin, työsopimukseen ja työajan seurantaan liittyvien prosessien selkiyttäminen, työsuojeluvaltuutetun valinnan organisoiminen, työterveys suunnitelman päivitys sekä selvitykset liittyen virike-edun ja ympäristösertifikaatin käyttöönottoon ja yhdistyksen GDPR-vaatimusten hallintaan.

Yhdistyksen henkilöstö vieraili 31.5. tyhy-päivän merkeissä Seinäjoella, jossa ohjelmassa oli tutustuminen Sairaalamuseon sekä ruokailu. Hallituksen ja henkilöstön yhteinen pikkujouluruokailu järjestettiin 18.12.

4. VASTUULLISUUS

Kansanmusiikki-instituutti päätti toimintavuonna vastuullisuusohjelman laatimisesta vuoden 2024 aikana. Ohjelmaan tulevat sisältymään hyvää hallintoa, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, kulttuurisen moninaisuuden edistämistä, turvallista ja terveellistä toimintaympäristöä sekä ympäristövastuuta koskevat osiot. Suunnitelman laatimisen perustana on vuoden 2023 valtionavustusanomuksen yhteydessä tehty tilannekartoitus.

II TALOUS

Kansanmusiikki-instituutin tulos vuonna 2023 oli 37197,95 € ylijäämäinen.

1. KOOSTE TALOUDESTA 2023

Tulot

Yleisavustus, opetusministeriö	135000,00
Apurahat, hankerahoitus	316094,50
Myynti- ym. tuotot	110693,40
Varastoarvon muutos	-2481,07

Tulot yhteensä 559306,80

Menot

Henkilöstökulut	285475,80
Muut kulut	235286,40
Poistot	1346,55

Menot yhteensä 522108,80

Ylijäämä/alijäämä 37197,95

Myyntituotot koostuvat pääosin levy- ja kirjamyynnistä sekä opetusmyynnistä.

2. HANKKEET

Vuonna 2023 toteutettiin tai päättyivät hankkeet:

- Näppäritoiminnan kehittämishanke (2020–2023), Suomen Kulttuurirahasto, 215000 €, josta 72449,03 € vuodelle 2023.
- Lykkyä tykö. Lastenkulttuurikeskus Lykyn toiminnan vakiinnuttaminen (2021–2023), SKR:n Keski-Pohjanmaan rahasto sekä Leader, yht. 84877,50 €, josta 10801,64 € vuodelle 2023.
- Elävän perinnön Pelimannitalo (2022–2023), Leader, 9584 €, josta 8350,91 € vuodelle 2023.
- Aineettoman kulttuuriperinnön osaamisen kehittäminen Keski-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaan liitto/AKKE, 40005 €

- Sharing intangible cultural heritage knowledge in Nordic and Baltic Region (Sheritage), Erasmus+, 37300 €
- Nordic-Baltic ICH Research, Pohjoismainen kulttuuripiste, 14000 €
- Lastenkulttuurikeskus Lykyn ukrainalaislasten lastenkulttuuritoiminta, Lastenkulttuurikeskusten liitto/SKR, 9000 €
- Livind, Museovirasto, 5300 €.

Vuonna 2023 jatkuivat hankkeet:

- Aineettoman kulttuuriperinnön tutkimusohjelma (2022–2024), SKR Keski-Pohjanmaan rahasto, 40000 €, josta 5570,69 € vuodelle 2023.
- Unescon aineettoman kulttuuriperinnön sopimuksen jalkauttaminen järjestökentällä ja kansainvälinen toiminta (2022–2023, jatkoaika 30.6.2024 asti) okm, 30000 €, josta 30000 € vuodelle 2023.

Vuonna 2023 käynnistettiin hankkeet:

- ICH North – passing on our musical heritage (2023–2025), Interreg Aurora, 157738 €, josta 45675,87 € vuodelle 2023.
- Musiikkiperinnön moninaisuus Suomessa (2023–2025), Koneen säätiö, Taideyliopisto (Kansanmusiikki-instituutti partnerina ilman rahoitusosuutta).

III TOIMINTA

Kansanmusiikki-instituutti on kansanmusiikin kehittämis- ja palveluorganisaatio, jonka tehtäviin kuuluvat alan asiantuntijapalvelut, tallennus-, arkistointi-, tutkimus-, julkaisu- ja koulutustoiminta sekä yleinen kansanmusiikin edistäminen Suomen musiikki- ja kulttuurielämässä. Yhteydet maamme muihin musiikki-instituutteihin ja alan korkeakouluihin ovat kiinteät.

1. TIEDOTUS- JA PALVELUTOIMINTA

Kansanmusiikki-instituutti toimii kansanmusiikin tiedotusorganisaationa yhteistyössä muiden alan keskeisten organisaatioiden kanssa. Instituutti palvelee kansanmusiikkia koskevissa kysymyksissä koti-

ja ulkomaisia henkilöitä sekä yhteisöjä. Kaikki instituutin toimihenkilöt osallistuvat tiedotustoimintaan. Yleisöpalvelu on useimmiten puhelimitse, kirjeitse tai sähköpostitse suoritettua neuvonta- ja asiantuntija-apua sekä erilaisen kansanmusiikkiin liittyvän materiaalin lähettämistä tai välitystä.

Toiminnasta tiedotetaan esiteltäessä Kansanmusiikki-instituuttia erilaisten vierailujen, tapahtumien ja tilaisuuksien kuten seminaarien ja webinaarien yhteydessä. Vakiintuneeseen tapaan instituutti esittäytyi Folklandia-risteilyn messuosastolla 14.1. sekä Kaustisen taiteiden päivänä 27.10. Toiminnasta ja Instituutin toimintakenttään liittyvistä aiheista tiedotetaan lisäksi omissa verkko- ja sosiaalisen median kanavissa.

Tiedotus- ja palvelutoimintaa on toteutettu myös yhteistyössä muiden toimijoiden – erityisesti kansanmusiikkiyhtye Tallarin sekä Kaustinen Folk Music Festivalin kanssa.

1.1. Verkko- ja sosiaalisen median näkyvyys

Kansanmusiikki-instituutin verkkosivut sijaitsevat osoitteessa www.kansanmusiikki-instituutti.fi. Tiedotuksessa on lisäksi käytössä Facebook-yrityssivu ja Youtube-kanava. Pelimannitalolla on omat verkkosivunsa. Vuoden 2023 loppuun asti ylläpidettiin myös Lastenkulttuurikeskus Lykyn ja Näppärikoulun verkkosivuja ja Facebook-syötteitä, joista Lykyn sivujen ja syötteen ylläpito siirrettiin Lykyn toimintojen mukana Kaustisen kunnalle ja Näppärikoulun sivut ja syöte lakkautettiin Näppärikoulun toiminnan sulaututtua vuoden 2024 alusta Keski-Pohjanmaan konservatorioon. Lisäksi Instituutti vastaa Kaustislainenviulunsoitto-sivun ja -Facebook-syötteen sekä Näppärit-yleisinformaatio-sivun ylläpidosta. Instituutin ylläpitämien verkkosivujen tekninen suunnittelu ja pääosin visuaalinen ilme on toteutettu omana työnä (Träskelin).

Instituutin verkkosivulla julkaistiin vuoden aikana 9 uutista tai tiedotetta ja Youtube-kanavalle lisättiin 10 videota, joilla on ollut yhteensä 881 katselukertaa. Kansanmusiikki-instituutin ylläpitämässä Facebook-syötteissä julkaistiin vuoden aikana 237 postausta, joiden kattavuus oli 35239. Syötteillä oli yhteensä 3189 seuraajaa.

2. TUTKIMUSTOIMINTA

Kansanmusiikki-instituutti tuottaa tutkimuksia, jotka käsittelevät Suomen historiallista kansanmusiikkia ja sen nykyhetken ilmiöitä. Tutkimustuloksia on perinteisesti julkaistu tutkielmina, äänitteinä ja lehtiartikkeleina ja esimerkiksi näyttelyjen yhteydessä. Tavoitteena on, että tutkimustulokset lisäävät yleistä tietoutta suomalaisesta kansanmusiikista ja antaisivat virikkeitä kansanmusiikin harrastus- ja koulutustoimintaan. Kansanmusiikki-instituutti pyrkii aktiivisesti luomaan alaan kohdistuvia tutkimusyhteistyöhankkeita korkeakoulujen kanssa. Kansanmusiikki-instituutti ottaa aktiivisesti osaa alan tieteelliseen keskusteluun ja huomioi toiminnassaan alan tutkimuksen yleisen kehityksen.

Keskeisimpiä tutkimuskohteita ovat kansanmusiikin tyyli, kanteleensukuiset soittimet, kansanlaulu, suomalaisen kansanmusiikkiperinteen paikalliset ilmentymät sekä aineeton kulttuuriperintö. Paitsi että Instituutissa harjoitetaan omaa tutkimustoimintaa, avustetaan tutkijoita ja tiedeyhteisöä sekä tiedonhankinnassa että mm. opinnäytetöiden ohjauksessa.

2.1. Aineettoman kulttuuriperinnön tutkimusohjelma

Kansanmusiikki-instituutti käynnisti vuonna 2022 aineettoman kulttuuriperinnön tutkimusohjelman Keski-Pohjanmaan rahaston rahoittaman vuoteen 2024 jatkuvan hankkeen tuella. Ohjelman ohjausryhmään kuuluvat Hakamäki, O. Valo ja Saijaleena Rantanen (Taideyliopisto), Vilma Timonen (Taideyliopisto) ja Heidi Henriikka Mäkelä (Helsingin yliopisto).

Vuonna 2023 käynnistettiin kaksivuotinen kolmen vuosittaisen kansainvälisen tutkimuswebinaarin tai -seminaarin sarja. Kahdessa webinaarissa 14.2. ja 19.9.2023 käsiteltiin aineettoman kulttuuriperinnön tutkimuksen tilaa sekä pohjoismaisia ja baltialaisia musiikkiperinteitä. 8.–9.6. Diversity of Music Heritage -symposiumissa Kaustisella esitelmöijinä, panelisteina ja puheenjohtajina esiintyi 20 henkeä kuudesta maasta. Keynote-puhujana toimi kulttuurisen musiikintutkimuksen Unesco-oppituolin haltija Tiago De Oliveira Pinto (Department in University of Music Franz Liszt Weimar; Friedrich Schiller University Jena, Saksa). Paikan päällä osallistujia oli yhteensä noin 35. Symposiumi lähetettiin suoratoistona, joka keräsi kahtena päivänä yhteensä 365 katselua. Symposiumi järjestettiin yhteistyössä Musiikkiperinnön moninaisuus Suomessa -hankkeen kanssa.

2.2. Tyyli tutkimus

Tyyli tutkimus on ollut koko Kansanmusiikki-instituutin toiminnan ajan tärkeimpiä tutkimustoiminnan kohteita. Tulokset ovat näkyneet julkaisutoiminnassa esim. lehtiartikkeleina tai äänitteinä. Mestaripeleimannien esityskäytäntöihin liittyvä tutkimus-, tallennus-, julkaisu- ja organisointityö on instituutin tyyli tutkimuksen keskeisiä osa-alueita.

2.3. Aineettoman kulttuuriperinnön määrittelyt arkistointia koskevissa valinnoissa: sukupuoli-roolit ja yhteisöjen määrittelemät arvot musiikkiperinteen tallennustyössä

O. Valo valmisteli henkilökohtaisella työskentelyapurahalla kaustislaisia naissoittajia suomalaisissa arkistokokoelmissa käsittelevää artikkelia. Käsikirjoitus on lähetetty arvioitavaksi vertaisarvioituun kansainväliseen julkaisuun.

2.4. Musiikkiperinnön moninaisuus Suomessa

Kansanmusiikki-instituutti osallistuu partnerina Koneen säätiön rahoittamaan Taideyliopiston Sibelius-Akatemian hankkeeseen *Musiikkiperinnön moninaisuus Suomessa (2023–2025)*. Hakamäki toimii hankkeen varajohtajana ja O. Valo toimii osittaisella virkavapaalla (75 %) hankkeen tutkijana. O. Valo on toimittanut vuoden aikana Heidi Henriikka Mäkelän kanssa artikkelikokoelmaa *Aineeton kulttuuriperintö: käsite, käytänteet ja politiikka*, joka ilmestyy SKS:n Tietolipas-sarjassa vuoden 2025 alussa sekä valmistellut julkaisun esipuhetta ja yhtä artikkelia.

2.5. Kaikuja Kaustisen musiikkihistoriasta

Kansanmusiikki-instituutti osallistui partnerina Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin Kaustisen musiikkihistoriaa koskevaan Kaiku-tutkimushankkeeseen. Hankkeen julkaisua odotetaan vuoden 2024 aikana.

2.6. Muu tutkimustoiminta

Muu tutkimustoiminta limittyi yhteen erityisesti omien julkaisuhankkeiden ja pyydettyjen artikkelien kanssa. Lisäksi avustettiin muita tutkijoita ja opiskelijoita eri tutkimushankkeissa. Kansanmusiikin alan tutkijoiden vuotuinen tutkijatapaaminen järjestettiin Kansanmusiikkijuhlien yhteydessä 13.7. Kaustisella.

3. JULKAISUTOIMINTA

Kansanmusiikki-instituutti on Suomen merkittävin kansanmusiikkiaiheisten kirjojen ja levyjen julkaisija. Julkaisutoiminnan tärkeimmät tavoitteet ovat kansanmusiikkitiedouden lisääminen ja alaan kuuluvan aineiston tuottaminen ja levittäminen. Erityisesti pyritään keskittymään sellaiseen materiaaliin, joka jää ns. kaupallisilta kustantajilta julkaisematta mutta joka on kulttuuripoliittisesti tärkeää ja liittyy omiin tutkimushankkeisiin ja koulutustoiminnan projekteihin. Julkaisutoiminta on kuulunut Kansanmusiikki-instituutin toimintaan alusta alkaen, ja vuoden 2023 loppuun mennessä julkaisusarjassa on 147 äänitettä ja 117 kirja- ja nuottijulkaisua. Vuoden aikana julkaistiin yksi cd-levy ja kaksi kirja- ja nuottijulkaisua. Vuoden aikana jatkettiin loppuunmyytyjen julkaisujen uudelleenjulkaisun valmistelua.

Kansanmusiikki-instituutti julkaisee yhteistyössä Suomen kansanmusiikkiliiton kanssa neljä kertaa vuodessa ilmestyvää *Kansanmusiikki*-lehteä. Instituutti vastaa pääosin suomalaisen kansanmusiikin historiaa kartoittavien artikkelien tuottamisesta lehteen sekä omaan toimialaansa kuten aineettoman kulttuuriperinnön suojeluun liittyvästä toiminnasta tiedottamisesta lehdessä. Vuonna 2023 Instituutti

tuotti lehteen uutisaineiston lisäksi kolme artikkelia (kirjoittajat Arto Järvelä, Hanna-Maaria Kiprianoff ja Annukka Hirvasvuopio).

3.1. Kirja- ja nuottijulkaisut 2023

- KIJ 116 *Kaustisen jamivihko 2023*
- KIJ 117 Heidi Kenttälä ja Minna-Liisa Tammela: *Sylvi Kujalan laulukirja*

3.2. Äänitejulkaisut 2023

KICD 147 Mauno Järvelä (toim.): *Ullavan tyylillä*

3.3. Henkilöstön artikkelit, julkaisut ja toimitustyöt

- Valo, O. Perinteen pelastamisesta kohti yhteisölähtöistä arkistointia? *Kansanmusiikki 3/2023*.

3.4. Julkaisumyynti ja myyntinäyttelyt

Kansanmusiikki-instituutin julkaisujen ympärivuotinen myyntinäyttely jatkui Kansantaiteenkeskuksessa. Erillinen kansanmusiikkijulkaisuja esittelevä myyntinäyttely järjestettiin tavalliseen tapaan Kaustisen kansanmusiikkijuhlilla. Kansanmusiikki-instituutin julkaisuja myytiin ympärivuotisesti Kansantaiteenkeskuksen Folk Shop -myymälässä ja Kansanmusiikki-instituutin verkkokaupassa. Kansanmusiikki-instituutin kirjavalikoima on saatavissa myös Suomen kansanmusiikkiliiton verkkokaupassa. Kansanmusiikki-instituutin julkaisuja jakelee sähköisesti Playground Music Scandinavia. Fyysisten cd-levyjen valikoima on saatavana myös Suomen kansanmusiikkiliiton verkkokaupasta, minkä lisäksi yksittäiset jälleenmyyjät tilaavat julkaisuja myyntiin yksitellen. Julkaisuja myytiin vuoden aikana Suomen lisäksi kahdeksaan maahan.

4. KOULUTUSTOIMINTA

Kansanmusiikki-instituutin tavoitteena on osallistua valtakunnalliseen kansanmusiikin opetus- ja koulutustoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen kaikilla tasoilla musiikin varhaiskasvatuksesta peruskouluun ja lukioon, opistoihin ja korkeakouluihin sekä aikuiskasvatukseen ja harrastustoimintaan. Tavoitteensa saavuttamiseksi Kansanmusiikki-instituutti organisoi ja järjestää koulutustapahtumia sekä yhteistyössä eri oppilaitosten kanssa että itsenäisesti, valmistaa ja julkaisee alan opetusmateriaalia, suunnittelee projekteja ja osallistuu koulutusalan yhteistyöprojekteihin.

4.1. Aikuiskoulutus

Perinteinen kansanmusiikin ja kansantanssin opiskelijoiden valtakunnallinen opintoperiodiviikko toteutetaan joka toinen vuosi helmikuun alussa Kaustisella yhteistyössä alan oppilaitosten ja Tallarin kanssa. Koronapandemian vuodelta 2022 siirtämään viikkoon osallistui 34 opiskelijaa kaikista kuudesta alan ammatillista ja korkeakouluopetusta tarjoavasta oppilaitoksesta. Ohjelmassa mm. tutustuttiin kaustislaiseen elävään perinteeseen ja näppäripedagogiikkaan sekä käsiteltiin kulttuurisensitiivisyyden tematiikkaa saamelaismuusikko Anna Morottajan ja karjalaistutkija Tuomo Kondien työpaikassa.

4.2. Soivat luennot ja seminaarit Kaustisen kansanmusiikkijuhlilla

Kansanmusiikki-instituutti järjesti Kaustisen kansanmusiikkijuhlien yhteydessä perinteisesti päivittäisten soivien luentojen sekä seminaarien kokonaisuuden. Seminaarit ja luennot olivat maksuttomia ja avoimia kaikille.

Soivilla luennoilla Kaustisen paikallishistorian Arviiti-työryhmä esitteli Kaustisen historia- ja kulttuuriperintötietokanta Arviitia ja siirtolaistietokeräystä, Ullavan kansanmusiikin historiajulkaisutyöryhmä esitteli työtään ja sen tuloksia, MuT Maari Kallberg esitteli runolaulua, tohtoriopiskelija Emilia Lajunen tutkimustaan kolmesta keskisuomalaisesta viulupelimmannista, Diana Gutierrez sosiaalisen kestävän kehityksen edistämistä Kolumbiassa aineettoman kulttuuriperinnön avulla ja Miklós Both ukrainalaisen kansanlaulun tallennus- ja verkkotietokantaprojektia.

Kansanmusiikki-instituutin vuosittaisen seminaaritoiminnan päätapahtuma oli 3. kansainvälinen aineettoman kulttuuriperinnön seminaari *Building Peace With Intangible Cultural Heritage* lauantaina 15.7. Seminaarin esiintyjinä olivat tutkija-tanssipedagogi Diana Gutiérrez Kolumbiasta, ukrainalainen Hudaki Village Band sekä omassa puheenvuorossaan sen vetäjä Yuri Bukovynets, Polyphony Projectin johtaja Miklós Both sekä Crisis Management Initiative -järjestön Aasian-ohjelman johtaja Oskari Eronen. Seminaarin puheenjohtajana toimi Matti Hakamäki, ja se lähetettiin myös suoratoistona Kansanmusiikki-instituutin Youtube-kanavalla.

Kansanmusiikki-instituutin ja Kansanmusiikin ja kansantanssin edistämiskeskuksen *Visio 2025* -seminaarissa alustivat Rami Meling ja M. Hakamäki. Aineettoman kulttuuriperinnön ja maailmanperintökohteiden toimijoita yhteen koonneessa *Kulttuuriperintö Suomessa* -seminaarissa alustivat Hakamäki, Mirva Mattila okm:sta, Tommi Lindh Alvar Aalto -säätiöstä, Ulla Mikkanen Maanmittauslaitokselta, Kikka Jelisejeff Taitoliitosta sekä Saija Silén Suomen Saunakulttuuri ry:stä.

Yhteistyössä Pro Kaustinen ry:n ja Suomen Kulttuurirahaston Keski-Pohjanmaan rahaston kanssa järjestetyssä *Kulttuurista elinvoimaa – kestävyys, kulttuuriperintö ja alueelliset vetovoimatekijät tulevai-*

suudessa -seminaarissa panelisteina olivat päätoimittaja Matti Kalliokoski, Kokkolan kaupunginhallituksen pj. Sari Innanen, Pohjanmaan kauppakamarin ja Keski-Pohjanmaan kulttuurirahaston hoitokunnan pj. Janne Ylinen, Oulun kulttuuripääkaupunki 2026 -säätiön ohjelmajohtaja Samu Forsblom sekä kansanedustajat Mika Lintilä, Nazima Razmyar, Paula Risikko ja Pia Sillanpää.

Soivat luennot ja seminaarit tallennettiin ja ovat katsottavissa Instituutin Youtube-kanavalla.

4.3. Näppäriskoulu

Kansanmusiikki-instituutti sai keväällä 2020 Suomen kulttuurirahastolta avustuksen kolme vuotta kestävään näppäritoiminnan kehittämishankkeeseen, jonka laajin osa oli taiteen perusopetusta Kaustisella ja lähialueilla antavan Näppäriskoulun toiminnan käynnistäminen. Näppäriskoulun taiteen perusopetuksen yleistä oppimäärää tarjoava opetus käynnistyi syyslukukauden 2020 alusta, jolloin myös Kaustisen kunta myönsi Näppäriskoululle opetuksen järjestämisluvan.

Vuonna 2023 Näppäriskoulussa opiskeli 29 oppilasta ja opetushenkilöstönä toimi 7 sivutoimista tuntiopettajaa. Vuoden aikana jatkui aktiivinen selvitystyö ja neuvottelut Näppäriskoulun toiminnan jatkumiseksi hankkeen päättymisen jälkeen Keski-Pohjanmaan konservatorion osana, ja tuloksena Näppäriskoulun toiminta sulautui Keski-Pohjanmaan konservatorioon vuoden 2024 alusta aluksi lukuvuoden 2024–2025 loppuun kestävällä sopimuksella.

4.4. Lyhytkurssitoiminta ja muu näppäritoiminta

Kansanmusiikki-instituutti toteuttaa ja kehittää näppäritoimintaa kiinteässä yhteistyössä Kaustisen Näppärit ry:n ja Perhonjokilaakson kansalaisopiston sekä muiden toimintaan liittyvien tahojen kanssa. Näppäritoiminnan kehittämisen kautta Kansanmusiikki-instituutti vaikuttaa myös musiikinopetuksen yleiseen tilaan ja tulevaisuuden suuntaviivoihin Suomessa.

Kansanmusiikki-instituutti koordinoi Näppäri-lyhytkursseja, joita tilataan musiikkiopistoihin osallistaen lähes kaikki oppilaitoksen oppilaat ja opettajat. Kurseille osallistuu yleensä 100–200 soittajaa. Viikonloppukursseja tilattiin seitsemään musiikkioppilaitokseen, yhteensä 21 opetuspäivää, jotka työllistivät suoraan 12 opettajaa. Kurseille osallistui 433 oppilasta sekä 47 tilaavien opistojen opettajaa ja ammattiopiskelijaa.

Näppäritoiminnan kehittämishankkeen osioita Näppäriskoulun lisäksi ovat näppäritoiminnan kotimainen ja kansainvälinen levittäminen sekä näppärimateriaalin ja -soittimiston kehittäminen. Näppäritoiminnan kotimaista levittämistä edistettiin subventoimalla viikonloppukursseille lisäresurssi opettajakuntaan. Lisäksi jatkettiin uuden näppärikuuottivihon ja verkkomateriaalin suunnittelua ja tehtiin uusien kappaleiden sovituksia. Kaustisen Näppäriryhmä vieraili Norjan Verdalin Midtvinterdansen-tapatumassa helmikuussa 39 oppilaan ja 8 opettajan ja huoltajan voimin osittain hankkeen rahoituksen

turvin. Keväällä hanke järjesti Kaustisella edellisvuoden kurssin jatkoksi viikonlopun mittaisen harmoninhuoltokurssin, johon osallistui 18 henkeä.

4.5. Lastenkulttuurikeskus Lykky

Kansanmusiikki-instituutti käynnisti kulttuuriperintöpainotteisen Lastenkulttuurikeskus Lykyn toiminnan vuonna 2018–2022 toteutetuilla hankkeilla, jotka rahoittivat Suomen kulttuurirahaston Keski-Pohjanmaan rahasto sekä Pirityiset Leader. Jälkimmäiselle Lykkyä tykö -hankkeelle haettiin jatkoaika 30.11.2023 asti.

Lykyn toiminta saatiin vakiinnutettua onnistuneesti, ja perustoiminta siirtyi vuoden 2023 alusta Keski-Pohjanmaan kuntien vakituiseksi toiminnaksi Kaustisen kunnan toimiessa hallinnoijana. Kansanmusiikki-instituutti konsultoi toimintavuoden aikana uutta ylläpitäjää toiminnan käynnistämässä, työntekijäkrytoinnissa ja rahoitushauissa.

Toimintavuoden aikana Kansanmusiikki-instituutti toteutti edelleen Lykyn nimissä ukrainalaisten lasten taidekerhotoimintaa Kokkolassa ja Kaustisella keväällä 2023 Lastenkulttuurikeskusten liiton kannoimman SKR:n avustuksen ja Halsuan ja Vetelien Rotary-yhdistysten tuen turvin. Lykkyä tykö -hankkeessa toteutettiin Lasten Kaustinen -kokonaisuuden sisältöjä Kaustisen kansanmusiikkijuhlilla ja alan vuosittainen valtakunnallinen pääverkostoitumistapahtuma Lastenkulttuurifoorumi 15.–16.11. Kaustisella yhteistyössä Lastenkulttuurikeskusten liiton kanssa. Foorumin teemana oli aineeton kulttuuriperintö. Foorumiin osallistui 122 henkeä, ja ohjelma koostui seminaariosuudesta, 11 työpajasta, paneelikeskustelusta ja runsaasta kansanmusiikkipainotteisesta oheisohjelmasta. Seminaariosuuden pääpuhujina olivat Taiken johtaja Kaisa Rönkkö, museoviraston erityisasiantuntija Leena Marsio, muusikko ja pedagogi Mauno Järvelä sekä Sagobygdenin johtaja Tine Winther Ruotsista. Foorumin rahoitukseen osallistuivat myös Kaustisen kunta ja Museovirasto.

L. Oino osallistui Lastenkulttuurin kevätpäiviin Kemijärvellä sekä Lastenkulttuurikeskusten liiton ai-neettoman kulttuuriperinnön menetelmäoppaan työryhmään.

5. ARKISTOTOIMINTA

Kansanmusiikki-instituutin arkisto on Suomen laajin kansanmusiikkiin erikoistunut arkisto. Keskeinen osa arkiston tallennustyöstä tapahtuu Kaustisen kansanmusiikkijuhlilla, joilla nauhoitetaan pääosa Soittosalin ja Pelimannitalon ohjelmistosta sekä valikoiden muuta ohjelmistoa, dokumentoidaan esiintyjä ja tapahtumia valokuvoin sekä tallennetaan valikoiden videolle ohjelmistoa. Ympärivuotisesti tallennetaan valikoituja tapahtumia lähinnä Kaustisella. Instituutti on perinteisesti tehnyt kiinteää yhteistyötä kolmen suuren perinnealan keskusarkiston, Tampereen yliopiston musiikintutkimuksen laitoksen, Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kansanrunousarkiston ja Musiikkiarkiston kanssa.

Vuonna 2023 Kansanmusiikkijuhlilta tallennettiin päivittäin valikoituja konsertteja Pelimannitalosta sekä lähes koko Soittosalin ohjelmisto. Tietokantaan luetteloitiin vuoden mittaan myös jonkin verran vanhaa arkistoon tullutta luetteloimatonta nauhamateriaalia. Kansanmusiikkiyhtye Tallarin kausikonserttien suoratoistotallenteet arkistoitiin. Asiakkaiden palvelu vuoden aikana oli useimmiten puhelimitse tai sähköpostitse suoritettua neuvonta- ja asiantuntija-apua sekä erilaista kansanmusiikkiin liittyvän materiaalin lähettämistä tai välitystä.

Toimintavuonna merkittävä mutta arkistotoiminnan työresursseja suuresti sitonut kehittämistoimi oli arkiston digitaalisen tietokannan konversio ja siirto vanhasta E-kuva-järjestelmästä uuteen Collecte-järjestelmään heinäkuussa 2023 sekä uuden järjestelmän mukauttaminen ja ottaminen tuotantokäyttöön. Konversion vuoksi myös lukumäärätiedot vuoden 2023 aikana tietokantaan lisätyistä uusista objekteista ovat epävarmoja.

Arkiston datasiirtoyhteyksiä vahvistettiin uudella datansiirtokeskuksella ja kaapeloinnilla työhuoneiden ja säilytyspalvelimen välillä.

Kansanmusiikki-instituutti liittyi syksyllä 2020 osaksi eurooppalaista Time Machine -hanketta, jonka yhteyspisteenä Suomessa toimii Kansallisarkisto. Hanke pyrkii kehittämään vanhojen aineistojen digitoitintaratkaisuja arkistoissa, kirjastoissa ja museoissa pyrkien muodostamaan tekstin- ja hahmontunnistusta hyödyntäen ”menneisyyden big dataa”. M. Hakamäki osallistui toimintavuoden aikana hankkeen verkkokokouksiin.

5.1. Äänitallenteet

Luetteloitujen äänitallenteiden kartunta toimintavuonna 2023 oli 48 h 21 min. Ääninauhojen kokonaiskartunta oli vuoden loppuun mennessä 5807 h. Arkiston äänitteitä digitoitiin vuoden aikana asiakaspyyntöjä ja erillisiä levyprojekteja varten. Lahjoituksena saatiin Veli Vaismaan kokoelma oululaisia lauluja. Uutta ääniteaineistoa ei ole pystytty luetteloimaan täysin reaaliajassa.

5.2. Av-tallenteet

Av-tallenteita on kertynyt Kansanmusiikki-instituutin kokoelmiin vuodesta 1977 lähtien. Arkistoidut tallenteet sisältävät pääosin Kaustisen kansanmusiikkijuhlien eri pisteissä kuvattuja esiintymisiä ja Tallennusstudion haastatteluja sekä Tallari-yhtyeen kausikonsertteja. Vuoden 2023 av-tallennekartunta on arviolta 20 h. Luetteloitujen av-tallenteiden kokonaiskartunta oli vuoden loppuun mennessä 1476 h 31 min. Uutta av-tallenneaineistoa ei ole pystytty täysin luetteloimaan reaaliajassa..

5.3. Valokuva-arkisto

Luetteloitujen valokuvien kokonaiskartunta oli vuoden 2023 loppuun mennessä noin 28308 valokuvaa ja negatiivia. Vuoden aikana toteutettiin omaa valokuvataltointia muutaman kymmenen valokuvan verran, mutta aineistoa ei ehditty vuoden aikana luetteloimaan. Vuoden aikana saatiin lahjoituksena kaustislaisen hääkuvan digikopio, Sinikka Kontio lahjoitti Matti Kontion kuvaaman kuvakokoelman Kaustisen kansanmusiikkijuhlilta, samoin vaasalaisen Jaakko Korpelan väridiakokoelman, jonka hän oli kuvannut eri vuosina Kaustisen kansanmusiikkijuhlilta..

5.4. Lehtileikearkisto

Lehtileikekartunta vuoden 2022 aikana oli 383 leikettä. Kokoelmaa kartuttaneet lehtileikkeet ovat pääasiassa paikallisista lehdistä ja Helsingin Sanomista itse poimittuja artikkeleita. Lehtileikkeiden kokonaiskartunta vuoden loppuun mennessä oli 104007 lehtileikettä.

5.5. Käsikirjoitus- ja nuottikokoelmat

Markojuhani Rautavaara lahjoitti isänsä Eino Juhani Rautavaaran jäämistöstä Jalasjärveltä peräisin olevan vanhan nuottikirjan.

5.6. Digitointi

Kansanmusiikki-instituutin ääni-, video- ja kuvatietokantojen digitointia hoitivat toimintavuonna instituutin henkilöstö sekä harjoittelijat. Vuoden aikana digitoitiin 56 äänitallennetta ja 40 valokuvaa.

5.7. Tutkijavierailut arkistossa

Vuoden aikana tutkijavierailijoita kävi arkistossa paikan päällä 15 henkilöä. Vierailut kohdistuivat pääasiassa äänite- ja lehtileikearkistoon. Kotiseutuarkistossa vieraili 1 henkilöä. Arkistoon liittyviä kyselyjä tuli 17 kpl. Asiakkaina olivat kansanmusiikin tutkijoiden, harrastajien ja opettajien lisäksi mm. opiskelijat sekä yhteisöt ja laitokset ja paikalliset asukkaat. Arkiston digitaalisen tietokannan käyttäjäluvut ovat kesken vuoden tapahtuneen tietokannan konversion vuoksi epävarmat. Tietokannan käyttöönottovaiheessa heinäkuusta 2023 vuoden loppuun asti ei vielä pystytty antamaan asiakastunnuksia uuteen tietokantaan.

6. KIRJASTO JA LEVYSTÖ

Kansanmusiikki-instituutin käsikirjasto palvelee kansanmusiikin ja kansankulttuurin opiskelijoita, harrastajia ja ammattilaisia. Käsikirjaston kirjat edustavat pääasiassa kansanmusiikkia, kansantanssia, kansanperinnettä, kansantaidetta ja kulttuurihistoriaa. Oman osastonsa muodostaa pitäjähistorioiden kokoelma. Äänitteiden ja nuottikirjojen joukossa on sekä suomalaisia että ulkomaisia julkaisuja. Levyjen joukossa on sekä suomalaisen että ulkomaisen kansanmusiikin ja populaarimusiikin äänitteitä.

6.1. Kirjat

Kirjaston kokoelma karttui vuoden 2021 aikana 98 nimikkeellä. Karttuneet teokset ovat instituutin ostamia, vaihtokappaleita tai lahjoituksia yksityisiltä tai yhteisöiltä. Kirjojen kokonaiskartunta vuoden loppuun mennessä oli 5153 kirjaa.

6.2. Levyt

Äänilevykartunta ei täydentynyt vuoden 2023 aikana. Kokoelmaan karttuneet levyt ovat itse hankittuja sekä lahjoituksia ja arvostelukappaleita. Levyjen kokonaiskartunta vuoden loppuun mennessä oli 2733 levyä. Arkisto- ja kirjastoaineiston kokonaiskartunta

6.3. Luetteloidun aineiston kartunnat 2019–2023 sekä kokonaiskartunnat 1974–2023.

	2019	2020	2021	2022	2023	Kokonaiskartunta
Äänitallenteet	98 h 40'	4 h 30'	7 h 12'	75 h 57'	48 h 21'	5807 h
Av-tallenteet	20h 26'	30 h 6'	50 h	20 h	20 h	1476 h
Valokuvat	119	143	1	0	0	28308
Lehtileikkeet	550	368	432	501	383	104007
Kirjat	15	60	14	4	98	5151
Levyt	6	10	4	1	0	2733

7. YLEINEN KANSANMUSIIKIN EDISTÄMISTOIMINTA

7.1. Toiminta Unescon aineettoman kulttuuriperinnön komitean akkreditoituna asiantuntijajärjestönä

Kansanmusiikki-instituutti akkreditoitiin vuonna 2018 Unescon aineettoman kulttuuriperinnön sopimuksen komitean asiantuntijaorganisaatioksi ensimmäisenä suomalaisena järjestönä, mistä lähtien Instituutti on määrätietoisesti kehittänyt osaamistaan ja asiantuntemustaan alalla. Vuoden 2023 alussa Instituutti raportoi hyväksytyksi Unescolle ensimmäisestä nelivuotiskaudestaan 2018–2022, ja akkreditointia jatkettiin seuraavalle kaudelle.

M. Hakamäki suoritti vuoden 2023 aikana Unescon aineettoman kulttuuriperinnön sopimuksen kansainvälisten fasilitoijien koulutuksen ja vieraili toukokuussa tutustumassa Hollannin ja Belgian aineettoman kulttuuriperinnön edistämöorganisaatioiden toimintaan sekä osallistui kesäkuussa Unescon sopimuksen asiantuntijatapaamiseen Pariisissa. Sopimuksen komitean kokous ja sen ohessa käyty akkreditoitujen järjestöjen ICN NGO Forumin kokous järjestettiin Botswanan Kasanessa 5.–8.12.2023. Kansanmusiikki-instituutista kokouksiin osallistui O. Valo. Kansanmusiikki-instituutti oli ehdokkaana sopimuksen arviointiryhmän Euroopan ja Pohjois-Amerikan akkreditoitujen järjestöjen edustajaksi kaudelle 2024–2027 mutta ei tullut valituksi.

Kansanmusiikki-instituutti pyrkii ottamaan sekä kansallisesti että kansainvälisesti aktiivisen roolin asiantuntijaorganisaationa, joka edistää aineettoman kulttuuriperinnön suojelua, tuntemusta, vaalimista ja hyödyntämistä. Näiden tavoitteita edistävää aineettoman kulttuuriperinnön osaamisohjelmaa toteutetaan useiden hankkeiden avulla. Ohjelman sisältöinä ovat mm. laajan asiantuntijaverkoston koostuminen sekä aktiivinen verkostotyöskentely nykyisissä (Kansanmusiikin ja kansantanssin aineettoman kulttuuriperinnön rinki, Pohjoismais-baltialainen aineettoman kulttuuriperinnön verkosto [Nordic-Baltic ICH network], Unescon akkreditoituneiden järjestöjen yhteistyöelin ICH NGO Forum) ja mahdollisissa uusissa toimijaverkostoissa ja osallistuminen Unescon sopimuksen komiteakokouksiin ja luottamustehtäviin. Aineettoman kulttuuriperinnön turvaamista edistetään mm. konsultoimalla aineettoman kulttuuriperinnön ilmiöitä ylläpitäviä yhteisöjä niiden suojelupyrkimyksissä sekä aluekehittäjätahoja ja elinkeinoelämää, kehittämällä koulutusmateriaalia ja muita työkaluja sekä tuomalla ilmiöitä esiin esimerkiksi Kaustisen kansanmusiikkijuhlien yhteydessä.

Vuoden aikana oli käynnissä kuusi osaamisohjelmaan liittyvää hanketta, joihin Instituutti osallistui toteuttajana tai partnerina.

- Vuonna 2023–2025 toteutettava Interreg Aurora -ohjelman ICN North -hanke valmisteltiin edeltävässä samannimisessä hankkeessa. Hankkeen pääteemana on koulutusorganisaatioiden ja yhteisöjen yhteistyö aineettoman kulttuuriperinnön turvaamisessa musiikin alalla hankealueella (pohjoinen Suomi, Ruotsi ja Norja). Hankkeen suomalaisen päätoteuttajana on Centria

Ammattikorkeakoulu. Kansanmusiikki-instituutti osallistuu kahteen työpakettiin, joissa toteutetaan verkkoon karttapohjainen videokokoelma alueen musiikkiperintöyhteisöistä ja niiden perinteenturvaamiskeinoista sekä kehitetään yhteisölähtöisen musiikkiarkistotoiminnan malleja. Hankkeeseen osallistuvat Hakamäki, Oino, Träskelin ja O. Valo.

- Keski-Pohjanmaan liiton rahoittamassa Aineettoman kulttuuriperinnön kehittäminen Keski-Pohjanmaalla -hankkeessa kehitettiin Instituutin kansainvälistä verkostotoimintaa ja osaamista sekä aineettoman kulttuuriperinnön innovatiivista hyödyntämistä yritys kentällä tukevia koulutusmateriaaleja. Hankkeeseen osallistuivat Hakamäki ja Oino.
- Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamassa Unescon aineettoman kulttuuriperinnön sopimuksen jalkauttaminen järjestökentällä ja kansainvälinen toiminta -hankkeessa kehitetään kotimaista elävän perinnön yhteisöverkoston ja kansainvälistä aineettoman kulttuuriperinnön verkostotyötä sekä selvitetään aineettoman kulttuuriperinnön Unesco-toimijoiden kansallista järjestäytymistä. Hankkeen toimenä perustettiin 2.11. Suomen aineettoman kulttuuriperinnön yhdistys, jonka tarkoitus on edistää alan toimijoiden välistä yhteistyötä tulevaisuudessa. Hankkeeseen osallistuivat Hakamäki, Oino ja O. Valo.
- Suomen kulttuurirahaston Keski-Pohjanmaan rahaston rahoittamassa aineettoman kulttuuriperinnön tutkimusohjelmahankkeessa on toteutettu alan tutkimuksen kehittämistä mm. organisoimalla tutkimuksen ohjausryhmä ja järjestämällä tutkimusseminaareja sekä tutkimussymposium Kaustisella.
- Pohjoismaisen kulttuuripisteiden rahoittamassa Nordic and Baltic ICH Network/research -hankkeessa toteutettiin tutkijavierailuohjelma sekä tutkimustyöpajoja ja tutkimuswebinaareja. Hankkeisiin osallistuivat Hakamäki ja O. Valo.
- Erasmus+ -rahoitteisessa Sheritage (Sharing intangible cultural heritage knowledge in Nordic and Baltic Region) -hankkeessa toteutettiin asiantuntijavaihto-ohjelma partnerien, Instituutin ja latvialaisen Suiti Cultural Foundationin sekä ruotsalaisen Sagobygdenin, välillä sekä verkostoseminaari ja tuotettiin kolme Amanda Kauranteen toimittamaa jaksoa "Living the heritage" -sarjaan alueen aineettomasta kulttuuriperinnöstä. Museoviraston koordinoiman Livind-hankkeen turvin toteutettiin kolme aineettomaan kulttuuriperintöön ja kestävään kehitykseen liittyvää jaksoa. Hankkeeseen osallistuivat Hakamäki, A. Järvelä, Oino ja O. Valo.

Hakamäki toimi kesällä 2019 perustetun Pohjoismais-baltialainen aineettoman kulttuuriperinnön verkoston komitean puheenjohtajana. Verkoston yhteydenpito tapahtuu Google groups -palvelun sekä Facebook-ryhmän kautta. Ryhmässä on 477 jäsentä, myös alueen ulkopuolisista maista. Vuoden 2023 aikana Kansanmusiikki-instituutti osallistui kansanmusiikin ja kansantanssin aineettoman kulttuuriperinnön ringin työskentelyyn Matti Hakamäen toimiessa sen puheenjohtajana/koollekutsujana. Rinki

kokoontui etäyhteyksin kaksi kertaa. Hakamäki on edustanut Kansanmusiikki-instituuttia kansallisen aineettoman kulttuuriperinnön asiantuntijaryhmän asiantuntijajäsenenä.

Instituutti jätti keväällä opetus- ja kulttuuriministeriölle lausuntonsa aineettoman kulttuuriperinnön toimenpideohjelmasta 2023–2028.

Instituutti toimi aloitteentekijänä toimintavuoden aikana suunnitellussa ja vuoden 2024 alussa käynnistetyssä Kulttuuritavoite 2030 -kampanjassa, jonka tavoitteena on saada Suomen valtio ajamaan kulttuurille omaa tavoitetta vuoden 2030 jälkeiseen YK:n kestävän kehityksen ohjelmaan. Kampanjaa koordinoi Kulta ry.

Instituutti on konsultoinut vuoden aikana suurin yhteyksin, luennoin, seminaariesityksin yms. tavoilla useita kotimaisia ja ulkomaisia järjestöjä ja yhteisötoimijoita ja julkisten tahojen edustajia aineettomasta kulttuuriperinnöstä, suojelutoiminnasta, akkreditoitumisjärjestelmästä sekä Unescon sopimuksen luetteloista. M. Hakamäki vieraili aiheen tiimoilta maaliskuussa kantelesymposiumissa Latvian Kaunasissa, lokakuussa Göteborgissa ruotsalaisten alan toimijoiden seminaarissa ja marraskuussa soitinrakentajaseminaarissa Norjan Fagernesissa.

7.2. Kaustislaisen viulunsoiton Unesco-työryhmätyöskentely

Kaustislaisen viulunsoiton yhdistysten aineettoman kulttuuriperinnön työryhmä eli Unesco-työryhmä koordinoi kaustislaisen viulunsoiton suojelutoimia sekä Unesco-luetteloinnista johtuvia ja siihen liittyviä toimia. Työryhmän jäsenyhdistyksiä ovat Kaustisen Nuorisoseura, Kaustisen Näppärit, Kaustisen Pelimanniyhdistys, Pro Kaustinen ja Kansanmusiikki-instituutti ry.

Työryhmä kokoontui toimintavuoden aikana neljä kertaa. Työryhmässä käsiteltiin kaustislaisen viulunsoiton suojelutoimia ja valmisteltiin suojeluohjelmaa sekä muita alueellisia aineettoman kulttuuriperinnön suojelun ja edistämisen toimia. Hakamäki toimi työryhmän puheenjohtajana, S. Valo jäsenenä ja Oino sihteerinä. Työryhmä järjesti 13.12. avoimen ”Unesco-glögi”-tilaisuuden, jossa kerrottiin työryhmän kuulumisia ja käytiin keskustelua tulevista toimista ja toiveista kaustislaisen viulunsoittoperinteen turvaamiseksi.

Kaustisen kunta myönsi työryhmälle testamenttivaroista 32000 €:n avustuksen kaustislaisen viulunsoiton suojelutoimien toteuttamiseen. Avustus käytettiin työryhmässä käsiteltyjen hakemusten perusteella jäsenyhdistysten hankkeisiin, jotka turvaavat kaustislaisen viulunsoiton jatkuvuutta. Kansanmusiikki-instituutti sai avustuksesta rahoitusta kansanmusiikinopiskelijoiden opintoperiodin, Diversity of Music Heritage -symposiumin sekä kansainvälisen aineettoman kulttuuriperinnön seminaarin järjestelyihin. Kansanmusiikki-instituutti vastasi avustuksen hallinnoinnista ja kootusta raportoinnista kunnalle.

7.3. Alustukset ja esitelmät

- Hakamäki: Working With Communities, Making Intangible Cultural Heritage Visible Symposium, Amsterdam, Hollanti 22.3.23.
- Hakamäki: Elävä perintö ja arkistot, arkistot eläviksi -seminaari, Tampere/Teams, 30.9.23.
- Hakamäki: Levande kulturarv – att arbeta gemensamt med tradition och konvention, Göteborg, Ruotsi, 10.10.23.
- Hakamäki: The NGO Forum and the 2003 Convention, Nordic instrument seminar, Fagernes, Norja, 8.11.23.
- Hakamäki: Kaustinen fiddle playing and related expressions and practices, "Nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvadas: kūrimas ir plėtra" -seminaari, Liettu/Teams, 16.11.23.
- Oino: Aineeton kulttuuriperintö ja kaustislainen viulunsoitto Unescon aineettoman kulttuuriperinnön luettelokohteena. Oulaisten yläkoulun musiikkiryhmät sekä Wanha Woima -yhdistys, Oulainen 12.1.23
- Oino: Kaustislainen viulunsoitto. Soiten näkövammatyöntekijöiden koulutuspäivä 5.10.23.
- Oino: Kulttuuriperintö aluekehittämisen voimavarana. Keski-Pohjanmaan kulttuurifoorumi 1.12.23
- O. Valo: Kaustislaiset naissoittajat arkistojen kansanmusiikkikokoelmissa: hiljaiset ja hiljennetyt äänet. Kansanmusiikintutkijoiden symposium 17.-18.1.2021 Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- O. Valo: Erkki Ala-Könnin kansanmusiikin keruutyö sotien jälkeisessä Suomessa. Luento, kansanmusiikin historia -kurssi 28.3.2023. Centria-ammattikorkeakoulu, Kokkola.
- O. Valo, Bottà Giacomo ja Mäkelä Janne: What have styles and genres got to do with music heritage? Paneelikeskustelu, Diversity of Music Heritage -symposium 8.-9.6.2023, Kaustinen.
- O. Valo ja Heidi Henriikka Mäkelä: Driving a tractor to Unesco: Representations of the rural in the audiovisual materials of the Kaustinen fiddle playing. Living Musical Practice as Intangible Cultural Heritage -konferenssi 27.-28.2023, University of Music Franz Liszt Weimar, Saksa, sekä webinaariesitelmä Sibelius-akatemia kansanmusiikin osaston tohtoriseminaarissa.

7.4. Ohjausryhmä-, hallitus- ja työryhmätyöskentely

- ICH North -hanke (Centria), ohjausryhmä (Hakamäki)
- ICH NGO Forum, hallituksen jäsen ja sihteeri (Hakamäki)
- Kansallinen aineettoman kulttuuriperinnön asiantuntijaryhmä, asiantuntijajäsen (Hakamäki)
- Kansanmusiikin ja kansantanssin aineettoman kulttuuriperinnön rinki, puheenjohtaja/koollekutsuja (Hakamäki)
- Kansanmusiikin ja kansantanssin edistämiskeskus, hallituksen puheenjohtaja (Hakamäki)
- Kansanmusiikki-lehden toimituskunta (Hakamäki, Oino)

- Kantamus-hankkeen (OAMK) ohjausryhmä (Hakamäki)
- Kaustisen kunnan elävän perinnön strategiatyöryhmä (Hakamäki)
- Kaustisen Näppärit ry., puheenjohtaja (Oino)
- Kaustislaisen viulunsoiton yhdistysten aineettoman kulttuuriperinnön työryhmä, puheenjohtaja (Hakamäki), sihteeri (Oino), jäsen (S. Valo)
- Lastenkulttuurikeskusten liiton aineettoman kulttuuriperinnön oppaan työryhmä (Oino)
- Nordic-Baltic Intangible Cultural Heritage Network, komitean puheenjohtaja (Hakamäki), safeguardinpractices.com-portaalin toimitusneuvoston jäsen (Oino)
- Pro Kaustinen/Kaustisen kansanmusiikkijuhlat, hallituksen jäsen (Oino)
- Pro Kaustinen/Kaustisen kansanmusiikkijuhlat, paikallisperinteen toimikunnan jäsen (O. Valo)
- Suomen aineettoman kulttuuriperinnön yhdistys ry, puheenjohtaja (Hakamäki)
- Suomen etnomusikologinen seura ry, sihteeri/rahastonhoitaja (O. Valo)
- Suomen musiikkimuseo ry – Finlands Musikmuseum rf hallituksen jäsen (Hakamäki)
- Visio 2025 -työryhmä, Kansanmusiikin ja kansantanssin edistämiskeskus (Hakamäki)

7.5. Muu yhteistyö eri organisaatioiden kanssa

Kansanmusiikki-instituutin keskeisiä yhteistyötehtäviä olivat aiemmin mainittujen lisäksi mm. arkistoyhteistyö Tampereen yliopiston kansanperinteen arkiston, Suomen musiikkiarkiston sekä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kanssa (Marjusaari). Ullavan kotiseutuyhdistystä konsultoitiiin soitinnäyttelyn toteuttamisessa.

8. SUOMEN KANSANSOITINMUSEON TOIMINTA

Suomen Kansansoitinmuseon näyttelyesineistö koostuu museon omien kokoelmien (Tampereen yliopiston kokoelma, Kansanmusiikki-instituutin soitinkokoelma, Suomen kansansoitinmuseon kokoelma) esineistöstä sekä lainaksi saaduista esineistä. Museon perusnäyttely *Kaustislainen viulunsoitto – elävä perintö* esittelee otsikkonsa aihetta itsenäisesti käytettävän videoseinän ja sen esittely- ja opetusvideoita sisältävän videovalikoiman, esine- ja valokuvavitriinien, ääninäytteiden, tekstien sekä itsenäisesti tai ohjattuna kokeiltavien soittimien avulla. Näyttelyn ja videoiden tekstitys on kolmikielinen (suomi, ruotsi, englanti). Museosalin Paimensoittaja Teppo Repo -näyttely koostuu pääasiassa museon kokoelmien Repoa koskevista esineistä.

Museoon kävi tutustumassa vuoden aikana 682 vierailijaa ja 23 ryhmää. Vuodelta 2022 keväälle 2023 siirtyi Oskar Öflundin säätiön tuella koululaisille laaditun ruotsinkielisen näyttelyopastuskokonaisuuden pilotointi ja kokeileminen Kruunupyyn Centralskolanin 5. luokan kanssa. Kokeilu jatkui Kaustisen

keskuskoulun ja Teerijärven koulun kanssa toteutetun kielikylypytapahtuman yhteydessä järjestämällä musiikkiperinteeseen liittyviä työpajoja yhteensä 500 oppilaalle kolmen päivän aikana.

Museon kokoelmiin lahjoitettiin yksi aiemmin deponoituna ollut soitin.

Syksyllä 2016 kansanmusiikin tallentaja, Tampereen yliopiston kansanperinteen professori Erkki Ala-Könnin (1911–96) keräämät aineisto- ja esinekokoelmat ajautuivat Lapualla akuuttiin vaaraan, minkä vuoksi Kansanmusiikki-instituutti otti kokoelman vastaan sitä varten hankkimaansa varastotilaan Kaustisella. Kokoelman omistus pysyi edelleen sitä aiemminkin hallinnoineella Erkki Ala-Könni-säätiöllä. Vuoden aikana on jatkettu kokoelman omistus- ja hallintakysymysten selvittämistä säätiön asiamiehen kanssa, jotta päästäisiin kokoelmatyön mahdollistavaan tilanteeseen.

Kansanmusiikki-instituutti on jäsenenä Suomen musiikkimuseo ry:ssä, jonka tarkoituksena on edistää verkostoitumista alan eri organisaatioiden kesken, syventyä tiedonvaihtoon ja pohtia, kuinka musiikin museotoimintaa tulisi maassamme konkreettisesti edistää.

9. PELIMANNITALO

Kaustisen keskustassa sijaitseva Pelimannitalo on ollut kokonaisuudessaan Kansanmusiikki-instituutti ry:n vuokraama syksystä 2020 alkaen. Tallari-yhtyeen harjoitustilat sijaitsevat yläkerrassa, ja yhtyeen kausikonsertit järjestetään talon isossa tuvassa. Kellarikerroksessa on Suomen kansansoitinmuseon ja Kansanmusiikki-instituutin arkiston varastotiloja.

Vuoden aikana talon tilat ovat olleet arkisin Näppärikoulun ja muiden näppäri- ja soitonopetusta järjestävien tahojen käytössä sekä muiden kaustislaisen viulunsoiton Unesco-työryhmän jäsenyhdistysten käytössä kiinteää vuosimaksua vastaan. Lisäksi taloa vuokrataan erilaisiin tilaisuuksiin.

Pelimannitalossa toteutettiin vuoden aikana musiikinopetusta ja musiikkiryhmien harjoituksia 858 tuntia. Muita tilaisuuksia (mm. konsertit sekä yritys-, yhdistys- ja yksityistilaisuudet) toteutettiin 72 kappaletta. Kaustisen kansanmusiikkijuhlilla talo oli tavalliseen tapaan esiintymispisteenä ja kahvilana koko viikon, yksittäisiä esityksiä oli viikon aikana ohjelmassa 155 kpl.

Talon toiminnan ja käytön kehittämiseksi toteutettiin 2022–2023 Pirityiset Leaderin rahoittama Elävän perinnön pelimannitalo -hanke. Hankkeessa teetettiin talon korjaussuunnitelma osasuunnitelmiineen, piirustuksineen ja työselostuksineen. Suunnitelmiin sisältyvät valaistuksen uusiminen, invavesan rakentaminen, näiden vaatimat sähkö ja lvi-järjestelmien uudistaminen, kellaritilojen pintaremontointi varastotiloiksi sekä kellarin sisäportaikon loiventaminen ja ulkoportaiden korvaaminen tavarankuljetusluiskalla. Lisäksi hankkeessa koottiin yhteisöllisen suunnittelun pohjalta talon kunnossapitoon

ja ylläpitoon osallistuva talkoolaisrinki sekä pilotoitiin keväällä ja alkukesästä talon pitämistä perjantaisin auki siten, että tarjolla oli pelimannimusiikkia, opastusta ja kahvia.

Pelimannitalon kiinteistökulut ja tilapäisten tilaisuuksien vuokratulot on eriytetty omalle kustannuspaikalleen, jota ei sisällytetä opetus- ja kulttuuriministeriön yleisavustuksella tuettavan toiminnan kustannuksiin.

10. MUU TOIMINTA

10.1. Strategiatyöskentely

Kansanmusiikki-instituutin strategia vuosille 2022–2025 valmistui vuoden 2022 alkupuolella. Strategia on käyty yhdistyksen henkilöstön sekä neuvottelukunnan kanssa läpi sekä valmistumisvaiheessa että valmistumisen jälkeen, ja sitä päivitetään tarvittaessa. Strategia on julkaistu Kansanmusiikki-instituutin verkkosivulla.

10.2. Konsta Jylhä -kilpailu

Konsta Jylhä -kilpailu järjestettiin 12. kerran. Kilpailu oli kohdistettu pienyhtyeille. Loppukilpailu, johon valittiin kaikkiaan 10 yhtyettä, pidettiin Kaustisen kansanmusiikkijuhlien yhteydessä 10.–11.7. Kilpailun tuomaristoon kuuluivat puheenjohtaja, FT Hannu Sahan lisäksi emeritusprofessori Heikki Laitinen sekä viulisti Piia Kleemola-Välimäki. Voittajaksi valittiin Enkel-yhtye.